

Република Србија
Повереник за информације од јавног значаја
и заштиту података о личности

www.poverenik.rs
тел. 011/3408-900

ОДНОС ПРАВА НА СЛОБОДАН ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА
ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА
И
ПРАВА НА ПРИВАТНОСТ

Станојла Мандић,
заменица повереника

ОДНОС ПРАВА НА СЛОБОДАН ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА И ПРАВА НА ПРИВАТНОСТ

- Два комплементарна и конфликтна права
- Комлементарна:
 - са аспекта могућности приступа сопственим досијеима и одговорности рада органа власти
- Конфликтни:
 - када би одавањем информације озбиљно угрозили живот, здравље, безбедност или неко друго важно добро неког лица
- - ако би повредили право на приватност, право на углед или друго право лица на које се информација односи

Кључно је питање

Како обезбедити транспарентност државе, а истовремено сачувати приватност грађана?

РЕЛЕВАНТНЕ УСТАВНЕ ОДРЕДБЕ

Устав Републике Србије (2006)

Право на слободан приступ информацијама

Чл. 51. Право на обавештеност

→ нема уставне гаранције права на слободан приступ информацијама од јавног значаја, као посебног људског права

Право на приватност:

Чл. 40. Неповредивост стана

Чл. 41. Тајност писама и других средстава општења

Чл. 42. Заштита података о личности

→ Нема уставне гаранције права на приватност, као посебног људског права

РЕЛЕВАНТНЕ ЗАКОНСКЕ ОДРЕДБЕ О САДРЖИНИ ПРАВА

Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја-зспијз (2004)

- ▶ право сваког да буде обавештен о поседовању одређене информације
- ▶ право на увид у документ
- ▶ право на копију документа

Закон о заштити података о личности- ззпл (2008.)

- ▶ право на обавештење о обради података
- ▶ право на увид у сопствене податке
- ▶ право на копију документа са подацима о себи
- ▶ права поводом извршеног увида (на брисање, исправку, ажурирање, прекид обраде...)

РЕЛЕВАНТНЕ ОДРЕДБЕ КОНВЕНЦИЈЕ

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода
(Рим, 1950.)

Чл. 8.

■ Право на поштовање приватног и породичног живота

1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.
2. Јавне власти неће се мешати у вршење овог права сем ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбедности, јавне безбедности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

РЕЛЕВАНТНЕ ОДРЕДБЕ КОНВЕНЦИЈЕ

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода (Рим, 1950.)

Чл. 10.

■ Слобода изражавања

1. Свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу поседовања сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтевају дозволе за рад телевизијских, радио и биоскопских предузећа.
2. Пошто коришћење ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском друштву у интересу националне безбедности, територијалног интегритета или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа или права других, спречавања откривања обавештења добијених у поверењу, или ради очувања ауторитета и непристрасности судства.

СУДСКА ПРАКСА У ВЕЗИ ЧЛ. 10. ЕВРОПСКЕ

Чл. 10. Слобода изражавања

Слобода поседовања сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мешања јавне власти и без обзира на границе.

Пракса Европског суда за људска права и међународна пракса у случају:

- Клод Рејес против Чилеа (2006.)
- *Társaság a Szabadságjogokért* против Мађарске(2009.)-ЕСЉП
- Гилбер против Шведске (2012.)

Право на приступ информацијама је заштићено чл.10. Конвенције

ПРЕТХОДНО ПИТАЊЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

Када орган власти поступа по захтеву за приступ подацима, односно када се лице обраћа органу власти, важно је определити о каквом захтеву је реч:

- захтеву за приступ информацијама од јавног значаја које могу бити доступне и другима – општа доступност (чл.2.ЗСПИЈЗ) или
- захтеву за остваривање права поводом обраде сопствених података који су доступни само тражиоцу(ЗЗПЛ)

(пример: медицински досије)

- ▶ значај обуке запослених и едукације грађана
- ▶ помоћ тражиоцу од стране поступајућег органа власти у објашњењу разлике (Препоруке СЕ) ,

ПРИВАТНОСТ КАО РАЗЛОГ ОГРАНИЧЕЊА ПРАВА НА ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА

Чл. 9. тач.1. и чл. 14. ЗСПИЈЗ

Право на слободан приступ информацијама од јавног значаја се може ограничити ако би се приступом информација:

- угрозио живот, здравље, сигурност или друго важно добро неког лица,
- повредило право на приватност, право на углед или неко друго право лица на које се информација односи, осим:

Три изузетка:

- ако је лице на то пристало – дало сагласност – одрекло се приватности,
- ако се ради личности, појави или догађају од интереса за јавност, а нарочито ако се ради о носиоцу државне и политичке функције и ако је информација важна с обзиром на функцију коју то лице врши
- ако се ради о лицу које је својим понашањем дало повода за тражење информације.

ПРИВАТНОСТ КАО РАЗЛОГ ОГРАНИЧЕЊА ПРАВА НА ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА

Појам приватности

- **територијална приватност** (неповредивост стана и др. простора- претреси, видеонадзор, легитимисање..)
- **приватност комуникације** (безбедност и приватност поште, интернет комуникације)
- **лична-телесна приватност** (физичка заштита од генетских истраживања, тестова)
- **приватност информација – заштита података** (лични подаци, медицински, о кредитној способности...)

Појам угледа

- **Слика друштва о појединцу** (добро мишљење, добар глас, поштовање одређених особина, квалитета у односу на оне који постоје у друштву – како друштво говори о појединцу у његовом одсуству)
- Европски суд за људска права-избегава да да дефиницију- **“Разумно очекивање приватности”**
- (Амер.адвокати Сејмуел Ворен и Луис Брандеис-1890.)- **“Право да вас оставе на миру”**

ПРИВАТНОСТ КАО РАЗЛОГ ОГРАНИЧЕЊА ПРАВА НА ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА

Чл. 14. ст.1. тач.1.ЗСПИЈЗ

Први изузетак од права на приватност:

- ▶ ако је лице дало пристанак да се информација која се односи на њега учини доступном јавности (одрицање од приватности)

- Најчистија ситуација, али често неприменљива

(документ се односи на велики број лица или је у питању умрло лице а има више наследника или нису познати наследници који би могли дати пристанак или лице не жели да да пристанак)

ЗАШТИТА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

ЗЗПЛ – пристапак за обраду

Чл.10. обрада са пристапком

- писмено, усмено на записник,
- може преко пуномоћника
- оверено пуномоћје
- за лице које није способно- законски заступник или старалац
- за умрло лице- супружник, деца са навршених 15 година, родитељи, браћа и сестре, законски наследник или лице које је за то одредио умрли

Чл.16. – нарочито осетљиви подаци

- национална припадност, раса, пол, језик, вероисповест, припадност политичкој странци, синдикално чланство, осуда за кривично дело, сексуално опредељење, здравствено стање, примање социјалне помоћи, жртве насиља
- подаци о здравственом стању и о примању социјалне помоћи - без пристапка лица се могу обрађивати само ако је то законом прописано !

Чл.17. пристапак за обраду нарочито осетљивих података

- искључиво писмено – ознака податка, сврха, начин коришћења,
- ако лице није писмено, или не може да потпише сагласност – два сведока

ПРИВАТНОСТ КАО РАЗЛОГ ОГРАНИЧЕЊА ПРАВА НА ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА

Чл. 14. ст.1.тач.2.3СПИЈЗ

Други изузетак од права на приватност :

- ▶ ако се ради личности, појави или догађају од интереса за јавност, а нарочито ако се ради о носиоцу државне и политичке функције и ако је информација важна с обзиром на функцију коју то лице врши
- Информације о активностима државних службеника и функционера (деловање у име ауторитета)-предузимање службених радњи,
- Личне информације о државним службеницима и функционерима- мања заштита у односу на обичне грађане (имена, контакти, звања, плате, радне биографије...)
- Подаци о личности – информације о појединцу, "обичном грађанину" у власништву државе , појаве и догађаји од интереса за јавност (корисници државних фондова-субвенција и др., приватизација, општи избор судија...
- ▶ **Примена теста јавног интереса**

ИЗДВАЈАЊЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

- Сагледавање могућности за одобравање делимичног приступа- погрешно је ускратити приступ целом документу, ако се могу заштити подаци о личности

Анонимизација- заштита података о личности

Издавање или изостављање информације -чл.12.,

Начин издавања зависи од :

- начина остваривања права (увид или копија)
- врсте носача информације (папирна форма, аудио или видео запис, филм...)

► Потребно је навести на шта се односе информације које се штите, ако се то не види из дела документа који је доступан

Друге технике:

- **псеудонимизовање-замена података о личности**
- **заокруживање**
- Индивидуална правила органа о начину анонимизације:
 - навођење својства странке у поступку, уместо имена или
 - означавање особе словима, иницијалима (АА, НН...)

Суд В. Британије- прописно анонимизовани подаци нису уопште личне информације

ТЕСТ ЈАВНОГ ИНТЕРЕСА

Члан 8. ЗСПИЈЗ

- да постоје супротстављени интереси праву јавности да зна,
- одавањем информације тај интерес био би озбиљно повређен (тест штете),
- потреба заштите другог интереса **претеже над интересом јавности да зна**,
- ако је то неопходно у демократском друштву (ако се ускраћивањем ионако не могу заштитити ти интереси, ако се заштита тих интереса може подједнако остварити на други начин, ако се приступ тиме ускраћује у већој мери него што је дозвољено)

Сврха :

успостављање правичне равнотеже између супротстављених интереса

ТЕСТ ЈАВНОГ ИНТЕРЕСА

Код примене теста јавног интереса између:
права јавности да зна – права на приступ информацијама и права на приватност је:

Случај Фон Хановер против Немачке-објављивање информација у вези болести и неге принца Ранијеа од Монака и фотографија

ЕСЛП-повреда права на поштовање приватног и породичног живота

Кључни фактор :

- Степен у коме објављивање информација доприноси дискусији о питањима од општег интереса- постоји ли јавни интерес за откривање информација или се ради о задовољењу радозналости

Остали фактори:

- каква је садржина тражених информација, форма и околности у којима су фотографије снимљене(да ли се односе на приватне или јавне ствари)
- који би ефекат на лице на које се односи имало откривање информације и каква су његова очекивања
- какве су могуће реакције лица која су укључена и последице
- мера славе особе(политичар или само јавна личност која не обавља никакве званичне функције)

ШТА ЈЕ БИТНО, А ШТА НИЈЕ КОД ТЕСТА ЈАВНОГ ИНТЕРЕСА

Који фактори не треба да буду релевантни у примени теста интереса?

- Стварање непријатности било ком јавном функционеру или службенику,
- Могућност губитка поверења у јавну управу-службу
- Могућност да би информација могла бити превише стручна или техничке природе и да је тражилац не би могао лако разумети
- Могућност да је информација непотпуна и да би могла да дезинформише јавност

Јавни интерес за обелодањивање информација треба да буде јак :

- Када се питање тиче јавне безбедности или јавног здравља
- Ако ће објављивање информација унапредити поузданост и транспарентност у процесу одлучивања
- Када се питање тиче стицања и трошења јавног новца
- Ако ће обелодањивање информација помоћи да јавност разуме питање о коме се води јавна или парламентарна дебата, односно расправа
- Када се неко питање тиче широког круга појединаца или кампање

В. Британија-Повереник

ОБАВЕЗА ДОНОШЕЊА РЕШЕЊА

- члан 16. ст.10. Закона

- Када се захтев за приступ информацијама одбија у целости или делимично, орган је обавезан да донесе образложено решења са правном поуком
- Решење треба да садржи разлоге за и против објављивања информације и који су били одлучујући за доношење одлуке – резултат тзв. теста јавног интереса

ПИТАЊА - ОДГОВОРИ

- Питања учесника
- Лична искуства учесника у вези са приступом информацијама и заштитом података

ХВАЛА НА ПАЖЊИ !

Повереник за информације од јавног значаја
и заштиту података о личности

www.poverenik.rs

тел. 011/3408-900
факс 011/2685-023